

Nr 28.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående viss ändring av lagen om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 170 i första kammaren av herr Uhlén samt nr 210 i andra kammaren av herrar Svensson i Göteborg och Lindberg.

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, »att riksdagen måtte för sin del besluta om sådan ändring av lagen om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn, att välfärdsavgifter skola utgivas av samtliga sjömän som äro påmönstrade svenskt handelsfartyg i utrikes fart».

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för detta yrkande, får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionerna ha i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver yttranden inhämtats från kommerskollegium och 1946 års sjömanskommitté. På begäran av utskottet ha yttranden därjämte avgivits av Sveriges redareförening, Sveriges segelfartygsförening, Svenska sjöfolksförbundet, Sveriges fartygsbefälsförening, Svenska maskinbefälsförbundet och Handelsflottans välfärdsråd. Från Svenska stewartföreningen, som beretts tillfälle att avgiva yttrande, har något yttrande ej inkommit.

Gällande rätt.

Enligt lagen den 30 juni 1948 om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn (nr 495), vilken trädde i kraft den 1 juli 1948, skall till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn, förutom bidrag av allmänna medel, utgå s. k. välfärdsavgift från svenska sjömän och redare (1 §). Avgiften utgör fyra öre för dag och sjöman under tid då sjömannen varit för utrikes fart påmönstrad å svenskt handelsfartyg. Avgiften skall utgivas till hälften av sjömannen och till hälften av redaren (2 §). Med sjöman förstås enligt lagen envar som är inskriven vid sjömanshus.

Förenämnda lag är till sin konstruktion tämligen likartad med lagen den 30 juni 1943 om avgifter för sjöfolks pensionering. För beredande av pension, enligt vad därom är särskilt stadgat, åt svenska sjömän, vilka varit påmönstrade för utrikes fart å svenskt handelsfartyg, skola jämlikt 1 § sistnämnda lag, förutom bidrag av allmänna medel, utgå avgifter dels från sjömännen (*hyresavgifter*) dels från redarna (*redareavgifter*). Med sjöman förstås i lagen envar, som är inskriven vid sjömanshus.

Enligt 1 kap. 12 § 1. *kungl. kungörelsen den 9 juni 1939 angående sjömanshusen i riket samt sjömäns på- och avmönstring m. m.* bör en var svensk medborgare, som å svenskt handelsfartyg idkar sjöfart såsom yrke, vara inskriven vid sjömanshus och innehava sjöfartsbok. Besättning å svenskt handelsfartyg om 20 registertons nettodräktighet eller däröver skall, enligt 2 kap. 33 § kungörelsen, påmönstras i den ordning som i kungörelsen stadgas, a) om fartyget går i utrikes fart, b) om fartyget går i inrikes fart och är att hänföra till passagerarfartyg, såvida fartyget enligt gällande passagerarfartygscertifikat må nyttjas till passagerares befordran i kustfart eller vidsträcktare fart samt ej utgår allenast på lustresa eller annan tillfällig resa. Vad om skyldighet att låta påmönstra besättning är stadgat skali, enligt samma författningsrum, i tillämpliga delar gälla även vissa å fartyg anställda personer, vilka icke äro att hänföra till den egentliga besättningen. Enligt 35 § 1 mom. c) skall i fråga om påmönstring *inom riket* av sjömän å svenskt fartyg iakttagas, bland annat, att varje svensk man av den egentliga besättningen är inskriven vid svenskt sjömanshus och försedd med giltig sjöfartsbok. Vid påmönstring *utom riket* av sjömän å svenskt fartyg skall, jämlikt 2 mom., där så kan ske, iakttagas vad i 1 mom. sägs. Undantag från stadgandet i 1 mom. c) må ifrågakomma allenast, därest tillämpningen av nämnda stadgande skulle föranleda synnerlig olägenhet.

Här förtjänar vidare att anmärkas att i 23 a § nämnda kungörelse detaljerade regler lämnas om beräkandet och erläggandet av välfärdsavgift. I en den 30 september 1948 dagtecknad cirkulärskrivelse till mönstringsförrättare inom och utom riket har kommerskollegium fäst mönstringsförrättarnas uppmärksamhet på innebörden av de olika föreskrifter, som ha avseende å ifrågavarande avgifter.

Historik m. m.

Efter bemyndiganden av Kungl. Maj:t den 18 januari och den 1 februari 1946 tillkallade dåvarande *chefen för handelsdepartementet, statsrådet Myrdal*, sju utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om sjöfolkets levnads- och arbetsförhållanden. Bland annat skulle utredningsmännen undersöka möjliga utvägar att utvidga välfärdsanordningarna för sjöfolket i svenska och utländska hamnar.

Utredningen, som antog benämningen *1946 års sjömanskommitté*, avgav den 15 april 1947 *betänkande angående välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn* (SOU 1947: 29). För närmare kännedom om betänkandets innehåll får utskottet hänvisa till betänkandet. Här skall endast anmärkas att betänkandet ej innefattar något förslag om välfärdsarbetets finansiering genom uttagandet av välfärdsavgift av sjömän och redare. Tanken på ett dylikt avgiftssystem framfördes emellertid i en inom handelsdepartementet utarbetad, den 6 december 1947 dagtecknad *promemoria rörande finansieringen av de årliga kostnaderna för välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn*. Ur promemorian må här anföras följande:

Genom lag den 13 december 1946 har i Norge upprättats en fond, vars medel skola användas till sociala välfärdsanordningar för sjöfolk i in- och utrikesfart. Fonden utgör ett eget rättssubjekt, vars medel hållas skilda från statskassan. Till fonden lämnas ett årligt tillskott genom en avgift på 240 öre per sjöman och månad. Den beräknas för varje »syketrygdet» sjöman ombord å norska fartyg och fördelas med 60 öre på sjömannen, 60 öre på redaren och 120 öre på staten. I administrativ ordning lämnas närmare anvisningar rörande avgiftens upptagande.

Genom kungl. resolution den 11 juli 1947 har fastställts, att avgift från och med den 1 september 1947 skall erläggas av och för allt sjöfolk som tjänstgör på fartyg under norsk flagg i utrikes fart och mottager lön av redaren. Den skall vidare från samma tidpunkt erläggas av och för sjömän som tjänstgöra på fartyg i inrikes fart och som betala sjömansskatt enligt lagen om skattläggning av sjöfolk den 21 mars 1947.

Det åligger vederbörande fartygs redare att å hyran avdraga den del av välfärdsavgiften som skall erläggas av sjöfolket samt att månatligen inbetala denna till »sentraltrekkontoret» för sjömän tillsammans med den del av avgiften som redaren är skyldig erlägga. Sentraltrekkontoret infordrar statens andel av välfärdsavgiften.

De medel som sålunda inflyta samt räntor å dessa må användas till att täcka välfärdsrådets fasta administrationsutgifter samt till de välfärdsanordningar som välfärdsrådet påbörjar. Medlen hänförs till en driftsfond — i motsats till vissa större engångsanslag (10 milj. kronor) samt gåvomedel, vilka avsätts till reserv- och dispositionsfond respektive gåvofond — samt placeras efter beslut av välfärdsrådet. Välfärdsfondens räkenskaper revideras av »Riksrevisionen».

I det danska betänkandet av den 26 september 1947 angående »søfolks velfærd i havn» föreslås, att nödiga medel till välfärdsrådets verksamhet anskaffas genom en avgift av 8 öre per dag för varje å danska handelsfartyg förhyrd sjöfarande (inklusive befälhavare) som är olycksfallsförsäkrad i enlighet med gällande olycksfallsförsäkringslag. Avgiften betalas med 2 öre per dag av den sjöfarande, 2 öre av redaren och 4 öre av statskassan. Handelsministern fastställer närmare bestämmelser rörande avgiftens upptagande.

Välfärdsrådet disponerar självständigt över de inflytande medlen, som skola avskiljas från statskassan. Rådets räkenskaper revideras av »Statens Hovedrevision». Utgifterna för rådets administration täckas genom anslag på den årliga »Finansloven».

Den danska kommittén har icke såsom den svenska föreslagit något större engångsanslag till välfärdsarbetet utan förutsätter, att särskilda bidrag lämnas från statens sida antingen i form av direkta tillskott eller lån på billiga villkor.

Såsom motivering för sitt förslag anför den danska kommittén bl. a., att det är naturligt att både redare och sjöfolk lämna bidrag till välfärdsanordningarna, vilka äro i hela sjöfartsnäringsens intresse. När välfärdsarbetet sålunda finansieras av staten, redarna och de ombordanställda själva, kommer även detta att bidra till att utplåna det drag av välgörenhet som hittills har vilat över anordningar av denna art och som uppenbarligen avhållit många sjömän från att draga nytta av de institutioner som funnits.

Vad som anförts av den danska kommittén torde med fog kunna hävdas jämväl för vårt lands vidkommande. För de skäl som motivera statens deltagande i finansieringen av välfärdsarbetet har 1946 års sjömanskommitté utförligt redogjort i sitt tidigare omnämnda betänkande. Ötvivelaktigt kan

det också anses skäligt och lämpligt, att redarna och de sjöfarande bidra till täckande av kostnaderna härför.

Alla sjömän åtnjuta samma tillgång till välfärdsanordningarna, och det kan ur denna synpunkt vara rättvist att, såsom skett i Norge och föreslagits i Danmark, fastställa en enhetlig avgift för alla kategorier sjömän, oberoende av deras inkomster. Då endast en förhållandevis obetydlig avgift kan ifrågakomma, torde de olika besättningskategoriernas skiftande ekonomiska bärkraft icke med större skäl kunna åberopas för en avgift som utginge i förhållande till vederbörande sjömans löneinkomst. En för alla sjömän lika avgift synes sålunda vara att föredraga. Denna synes enklast kunna beräknas per dag, varvid beloppet lämpligen kan sättas lika med det i Danmark föreslagna eller 8 öre, att erläggas med 2 öre av sjömannen, 2 öre av redaren och 4 öre av staten.

Den lämpligaste och minst betungande formen för avgifternas upptagande och inlevererande torde vara den som för närvarande tillämpas beträffande hyresavgifterna. Välfärdsavgiften skulle i så fall kunna avdragas samtidigt med hyresavgiften, varigenom kontrollen av avgiftens beräkning även skulle underlättas, och tillsammans med redarens andel inlevereras till Handelsflottans pensionsanstalt samtidigt med att hyres- och redareavgifterna inbetalades. Handelsflottans pensionsanstalt torde kvartalsvis böra överlämna de influtna medlen till kommerskollegium, som, likaledes kvartalsvis, kunde tillföra den sålunda uppkomna välfärdsfonden statens tillskott till välfärdsarbete. Överföringen av medlen från Handelsflottans pensionsanstalt till kommerskollegium motiveras därav, att det enligt 1946 års sjömanskommittés förslag skulle ankomma på kollegium att administrera det praktiska välfärdsarbetet, varför flertalet utanordningsbeslut torde komma att träffas inom kollegium.

En viss nackdel med ett system av den typ som här skisserats är, att endast sjömän sysselsatta i utrikes fart komma att erlägga avgift till välfärdsarbetet, eftersom vår sjömanspensionering endast omfattar denna kategori sjöfolk. En betydande del av välfärdsarbetet skulle ju även komma det å fartyg i inrikes fart sysselsatta sjöfolket till godo, vilket skulle motivera att även dessa sjömän erlade avgift. Likvisst torde det med fog kunna göras gällande, att flertalet av de sjömän som äro anställda i inrikes fart i större utsträckning än övrigt sjöfolk besöka sina hemorter och därför i förhållandevis mindre grad komma att begagna sig av välfärdsanordningarna. Vidare övergå många sjömän efter en tids tjänstgöring å fartyg i inrikes fart i regel till fartyg i utrikes fart och omvänt. Med hänsyn härtill torde det kunna anses, att de med det föreslagna uppördssystemet förenade olägenheterna icke äro av större betydelse i jämförelse med fördelarna.

Dansk lag om Velfærdsforanstaltninger for søfærende utfärdades den 30 april 1948.

I proposition nr 174 till 1948 års riksdag, varigenom förslaget till förvarande lag om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn förelades riksdagen, uttalade *föredragande departementschefen, statsrådet Gjörres*, bland annat följande:

Det är ännu för tidigt att bedöma hur stora belopp som komma att erfordras för löpande kostnader i samband med att välfärdsanordningarna utbyggas. Det i departementspromemorian framförda och av vederbörande organisationer gillade förslaget synes emellertid innebära så stora fördelar ur allmän synpunkt att staten bör biträda detsamma.

Avgifter böra erläggas för alla svenska sjömän, som äro påmönstrade svenska fartyg på utrikes rulla. Det kan därjämte övertvägas huruvida avgifter böra uttagas även för utländska sjömän, som äro mönstrade på svenska fartyg. Sålunda har den s. k. sjömanspensionsutredningen i sitt den 17 januari 1948 avgivna betänkande föreslagit, att pensionsavgifter skulle uttagas av såväl svenska som utländska sjömän. Kungl. Maj:t har ännu icke tagit ställning till nämnda förslag, vilket är under remissbehandling. Då frågan om skyldighet för utländska sjömän att erlägga pensionsavgifter sålunda ännu icke prövats, synes det mig för närvarande riktigtast föreslå, att välfärdsavgifterna tills vidare uttagas allenast för svenska sjömän. Det kan vidare ifrågasättas, att avgifter borde uttagas även av sjömän i inrikes fart. Då emellertid dessa sjömän till stor del icke äro mönstringspliktiga, är det av redovisningstekniska skäl mindre lämpligt att av dem uttaga avgifterna. Redarnas och sjöfolkets avgifter böra uppbäras hos sjömanshusen och därifrån inlevereras till kommerskollegium. Närmare bestämmelser om uppbörden torde få meddelas i administrativ ordning.

Propositionen behandlades — liksom i anledning av densamma väckta motioner — av *sammansatt stats- och andra lagutskott*, vilket i sitt utlåtande nr 2 framhöll att det ur rättvisesynpunkt icke var tillfredsställande, att endast de för utrikes fart påmönstrade sjömännen skulle betala välfärdsavgift. Utskottet fortsatte:

Såsom departementschefen framhållit, är det emellertid av redovisningstekniska skäl svårt att uttaga avgifter även av sjömän i inrikes fart, vilka till stor del icke äro mönstringspliktiga. Utskottet förväntar emellertid, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet fäst på denna fråga och undersöker, om icke en rättvis och tekniskt godtagbar lösning av densamma är möjlig. Vad som framför allt talar för att avgiften bör uttagas är, att detta bidrager till att utplåna det drag av välgörenhet, som hittills vilat över välfärdsanordningarna för sjömän. Inom utskottet har ifrågasatts, om icke avgifterna borde ersättas av bidrag i annan form från redarnas och de anställdas organisationer. Mot en lösning efter denna linje kan invändas, att icke alla redare och sjömän äro anslutna till respektive organisationer. Trots att skäl, som framgår av det nu anförda, tala mot uttagandet av en välfärdsavgift, har utskottet likväl icke velat motsätta sig förslaget om införande av en dylik avgift framför allt med hänsyn till angelägenheten av att välfärdsverksamheten påbörjas i den föreslagna jämförelsevis blygsamma omfattningen och icke ytterligare inskränkes av brist på medel. Utskottet utgår emellertid ifrån att frågan om välfärdsavgiftens uttagande tages under omprövning av Kungl. Maj:t, därest redarna och sjöfolket skulle framställa önskemål om att få lämna bidrag till välfärdsarbetet i annan form än den nu föreslagna, och att Kungl. Maj:t under angiven förutsättning förelägger riksdagen de förslag till ändrade bestämmelser, som kunna finnas lämpliga.

I särskilt yttrande, fogat till utlåtandet, anförde herr *Olovson* i Västerås bland annat följande, som i detta sammanhang är av intresse:

Vidare har jag inom utskottet yrkat, att riksdagen icke nu skulle antaga det i propositionen intagna förslaget till lag om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn. Det synes nämligen vara föga rationellt att på förslaget sätt inkassera 2 öre per man och dag av varje svensk sjöman under tid, då han för utrikes fart varit inmönstrad å svenskt handelsfartyg. Det skulle också ligga en orättvisa i att sjömän i inrikes fart, som ju kunna

tillgodogöra sig vad välfärdsanordningarna i svenska hamnar ha att bjuda, skulle vara befriade från att erlægga den ifrågavarande avgiften. Enligt min mening borde det kunna anstå till nästa års riksdag med att lösa frågan om sjömännens och rederiernas bidrag. Under tiden till dess kunde det undersökas om icke redarnas och sjöfolkets organisationer kunde vara villiga att i någon utsträckning lämna bidrag till den ifrågavarande verksamheten. I avvaktan på resultatet av en sådan undersökning borde statens bidrag kunna höjas med ett belopp motsvarande det beräknade bidraget.

Vad beträffar *statens bidrag till välfärdsanordningarna* må här anmärkas att jämlikt de i propositionen nr 174/1948 angivna grunderna skall statens bidrag till löpande utgifter för välfärdsarbetet uppgå till samma belopp, som inflyter i avgifter från sjömän och redare. Därutöver är det avsett att staten skall ställa medel till förfogande för byggnadsföretag, tomtköp och andra större investeringar för välfärdsanordningar i hamn.

Av det för innevarande budgetår anvisade statsanslaget ha 150 000 kronor beräknats motsvara inflytande avgifter och reserverats för löpande kostnader. Återstoden av anslaget, 300 000 kronor, har avsetts för investeringsändamål.

Med hänsyn till rådande ekonomiska läge har *chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson*, i årets statsverksproposition (bilaga 12) under Avsättning till handelsflottans välfärdsfond icke ansett sig kunna tillstyrka större anslag till investeringsändamål för budgetåret 1950/51 än som anvisats för innevarande budgetår eller 300 000 kronor. Det för löpande utgifter avsedda statsbidraget, vars storlek är beroende av det belopp, som inflyter i avgifter från sjömännen och redarna, torde även för nästa budgetår kunna beräknas till 150 000 kronor. Avsättningsanslaget skulle således bestämmas till oförändrat belopp, 450 000 kronor.

Yttranden.

Kommerskollegium anför i sitt yttrande bland annat följande:

Frågan om uttagande av välfärdsavgifter även för utländska sjömän var under övervägande i samband med lagens antagande. Anledningen till att så ej blev fallet synes närmast hava varit ett visst samband mellan denna fråga och ett liknande förslag beträffande avgifter för pensionering av sjöfolk. Då sistnämnda fråga ännu icke prövats, ansåg föredragande departementschefen för det dåvarande riktigast föreslå, att välfärdsavgifterna tills vidare uttoges allenast för svenska sjömän. Ehuru principiellt sett ett visst samband kan anses föreligga mellan dessa frågor, vill det emellertid synas som om spörsmålet om uttagande av välfärdsavgifter för utländskt sjöfolk skulle kunna avgöras utan att ställningstagandet till pensionsavgiftsfrågan därigenom skulle behöva i något avseende föregripas. Under denna förutsättning skulle kommerskollegium för sin del kunna tillstyrka det genom motionerna framförda förslaget, såvitt det avser utländska sjömän. Vad angår å fartyg i utrikes fart mönstrade icke sjömanshusinskrivna svenska sjömän kan kollegium icke finna någon anledning att motsätta sig att välfärdsavgifter uttagas för dessa.

1946 års sjömanskommitté, liksom även Sveriges segelfartygsförening, vilka ej närmare utveckla sin ståndpunkt, ha intet att erinra mot det i motionerna framlagda förslaget.

Anledningen till att lagen om välfärdsavgifter erhöi sin nuvarande formulering torde vara, uttalar Sveriges redareförening, att välfärdsavgiftens upptagande och inlevererande sammankopplades med hyresavgiften.

Föreningen fortsätter:

Vissa svårigheter härmed förutsågos emellertid, varför kungl. kommerskollegium i cirkulärskrivelse den 30 september 1948 till mönstringsförrättare inom och utom riket uppdrog de riklinjer, vilka skulle följas vid beräkandet av välfärdsavgifter. Härom säges bl. a., att vid sjömansrullas utfärdande skall anges den sammanlagda välfärdsavgiften per dag, vilken erhålles på så sätt, att antalet avgiftspliktiga personer, som normalt ingå i besättningen, multipliceras med 4. En mindre avvikelse från detta antal avgiftspliktiga skall icke föranleda ändring i det totalbelopp rederiet är skyldigt att inleverera. Endast vid större ändringar kan jämkning företagas. Följden härav har blivit, att då ett mindre antal svenska sjömän, som ej varit inskrivna vid sjömanshus, eller utlänningar varit påmönstrade, redaren måst erlægga lika stor välfärdsavgift, som om samtliga sjömän varit sjömanshusinskrivna. Redaren har därför redan nu i många fall fått betala avgift för sådana personer, som motionärerna avse, utan att hava möjlighet att återfå den på vederbörande själva rätteligen fallande andelen. Utvecklingen har sålunda visat, att en ändring av lagen kan vara befogad. Alla sjömän åtnjuta samma tillgång till välfärdsanordningarna och ur denna synpunkt torde det vara rättvist att såsom skett i Norge och även i Danmark fastställa en enhetlig avgift för samtliga de kategorier av sjömän, vilka äro påmönstrade svenskt handelsfartyg i utrikes fart. Föreningen har sålunda för sin del intet att erinra mot en sådan ändring av lagen om välfärdsavgifter, som kan tillgodose dessa synpunkter.

Svenska sjöfolksförbundet nämner, att 1946 års sjömanskommitté i sitt den 15 april 1947 avgivna betänkande förutsatte, dels att statsmakterna skulle anvisa 8 miljoner kronor till upprättande av en särskild välfärdsfond för sjöfolk, ur vilken anslag under den närmaste femårsperioden skulle anvisas för byggande av sjöfartshotell samt inrättande av klubbрум i Sverige och utlandet, dels att det årliga medelsbehovet för välfärdsarbetets bedrivande skulle anvisas över budgeten, samt tillägger:

Genom den formulering, som lagen om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn för närvarande har, kan välfärdsavgifter uttagas endast av svenska sjömän, vilka äro inskrivna vid sjömanshus. Härigenom befrias ett betydande antal sjömän, som äro anställda i svenska handelsfartyg i utrikes fart, från erläggande av dylika avgifter. Motionärernas uppskattning av de avgiftsbefriades antal till minst 4 000 torde vara riktig. Antalet i den svenska utrikessjöfarten anställda utländska sjömän av manskapsgrad är cirka 3 000. Härtill kommer ett relativt stort antal utlänningar, som äro anställda såsom befäl i svenska fartyg i utrikes fart. Men också ett avsevärt antal svenska sjömän äro befriade från välfärdsavgifternas erläggande genom lagens bestämmelse om att den avgiftspliktige skall vara inskriven vid sjömanshus. Enbart i Svenska Amerika-linjens och Svenska Lloyds passagerarfartyg, vilka äro sysselsatta i utrikesfart, finnas enligt uppgift från Göteborgs sjömanshus ungefär 500—600 anställda, som inte äro inskrivna

vid sjömanshus och därför också befriade från erläggande av välfärdsavgifter. Hårtill komma också de personer, som börja sin sjömansbana genom att första gången påmönstra ett svenskt fartyg vid något svenskt konsulat i utlandet. Genomsnittligt torde exempelvis varje månad ett 10-tal svenskar för första gången påmönstra svenska fartyg vid konsulatet i Narvik, varvid inskrivning vid sjömanshus icke äger rum och de därvid påmönstrade följaktligen ej heller behöva erlägga några välfärdsavgifter. Ett bifall till motionärernas hemställan torde för övrigt medföra en avsevärd lättnad för befälhavarna vid dessas redovisning av välfärdsavgifterna. I den för ett fartyg utfärdade sjömansrullan anges det sammanlagda antalet välfärdsavgifter, som per dag skola erläggas av de anställda sjömännen och rederiet. Om sedan under fartygets resor ett antal utländska sjömän eller svenska sjömän, som inte äro inskrivna vid sjömanshus, anställas, måste befälhavaren företaga tidsödande och omständliga avräkningsförfaranden, varvid han skall undersöka för hur många dagar i varje månad avdrag skall göras för var och en av de anställda utlänningarna eller eventuellt svenskarna. Om samtliga ombord i fartyget anställda vore skyldiga att erlägga välfärdsavgifter skulle givetvis redovisningsförfarandet förenklas i betydande grad. Förbundet anser sig särskilt böra understryka motionärernas påpekande, att det ur rättvisesynpunkt kan anses väl motiverat att alla i ett fartyg påmönstrade sjömän erlägga den föreskrivna avgiften, enär ju välfärdsverksamheten kommer alla i den svenska handelsflottan anställda till godo.

Sveriges fartygsbefälsförening, som också tillstyrker motionen, anför bland annat:

Utredningsmännen torde på sin tid icke ha haft för avsikt att skapa den nuvarande gränsdragningen för avgiftsplikten. Att konsekvensen likväl blivit denna, torde sammanhänga med att man i lagen om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn mindre välöverlagt formulerat bestämmelsen om avgiftsplikt i överensstämmelse med vad som stadgas beträffande sjömans skyldighet att erlägga hyresavgift till sjömanshus. Vid sjömanshus icke inskrivna sjömän och utländska sjömän äro befriade från hyresavgift på grund av att denna avgift utgör pensionsunderlag för sjömän och att dessa kategorier icke äro inbegripna i pensionsordningen.

Svenska maskinbefälsförbundet uttalar, att motionärernas förslag, att samtliga sjömän, som äro påmönstrade i svenskt handelsfartyg i utrikes fart, skola erlägga välfärdsavgift, är fullt i överensstämmelse med förbundets åsikt.

Förbundet fortsätter:

De medel, som inflyta genom välfärdsavgifterna, komma till användning för sådana ändamål, som komma allt sjöfolk i svenska fartyg till nytta, oavsett om detta sjöfolk är av svensk eller utländsk nationalitet. Välfärdsavgiften är så obetydlig, att den knappast kan anses innebära någon ekonomisk utgift av betydelse. Några skäl, som tala för att utländsk sjöman, anställd i svenskt handelsfartyg, skulle befrias från skyldigheten att erlägga välfärdsavgift, kan förbundet icke finna. Utländskt sjöfolk är redan tidigare så favoriserat, att ytterligare skäl till eftergifter ej böra förekomma. Förbundet tänker i detta sammanhang närmast på den befrielse från skatteplikt, som utländsk sjöman, anställd i svenskt fartyg, åtnjuter. Välfärdsverksamheten för sjöfolk har enligt förbundets mening en stor uppgift att fylla, och

alla de medel, som kunna uppbringas för verksamheten, äro välbehövliga. Det tillskott, som välfärdsavgift från utländskt sjöfolk i svenska handelsflottan skulle utgöra, därest riksdagen beslutar i enlighet med motionärerernas förslag, kan enligt motionärerernas beräkningar med hänsyn till rederierernas andel uppgå till cirka kr. 100 000: —, och med detta belopp kan välfärdsverksamheten utökas avsevärt. Såväl svenska medborgare som utlänningar ha lika stor möjlighet att draga nytta av välfärdsverksamheten, och det är därför icke mer än rätt att var och en, oavsett sin nationalitet, bidrager med sin andel för att främja det arbete, som nedlägges för att öka trevningen för de anställda i svenska handelsflottan.

Handelsflottans välfärdsråd tillstyrker bifall till motionerna samt anför i anslutning därtill:

Med den uppborndsform som för närvarande tillämpas i fråga om välfärdsavgifter synes enligt välfärdsrådets mening en ändring av lagen om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn i den av motionärerna föreslagna riktningen vara ägnad att främja ett enklare och rationellare uppbornds-förfarande, i det att jämkningar i fortsättningen endast mycket sällan skulle behöva ifrågakomma av de summor som fastställts med hjälp av de av kommerskollegium anvisade generella reglerna för avgiftsbeloppens uträknande.

I likhet med motionärerna anser välfärdsrådet vidare det principiellt riktigt att samtliga ombordanställda å fartyg i utrikes fart erlægga välfärdsavgift med hänsyn till att den välfärdsverksamhet som anordnas med anlitande av till välfärdsfonden influtna avgifter omfattar alla i den svenska handelsflottan anställda, oavsett om vederbörande äro inskrivna vid sjömanshus.

Välfärdsrådet har i tidigare sammanhang, senast i samband med sin framställning med begäran om anslag till sin verksamhet under budgetåret 1950/51, framhållit behovet av ökade medel för välfärdsverksamheten för sjöfolk. De merinkomster, som i händelse av bifall till motionerna skulle tillfalla välfärdsfonden, skulle sålunda bland annat kunna disponeras för intensifierad idrotts- och bildningsverksamhet. Välfärdsrådet vill emellertid samtidigt anföra, att rådet icke anser att en fast grundval för välfärdsverksamheten skapats förrän välfärdsfonden, såsom 1946 års sjömanskommitté ursprungligen föreslagit, tillföres ett större engångsbelopp avsett för investeringar i sjöfartshotell och klubbрум för sjöfolk.

Utskottet.

Genom den lydelse lagen om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn för närvarande har föreligger ej skyldighet för utländska sjömän, vilka äro för utrikes fart påmönstrade å svenskt handelsfartyg, att erlægga välfärdsavgift. Samma är förhållandet vad beträffar svenska sjömän i utrikes fart, som icke äro inskrivna vid sjömanshus. Ett betydande antal sjömän i nämnda fart torde således falla utanför räckvidden av sagda lag. Motionärerna ha uppskattat de avgiftsbefriades antal till minst 4 000.

Vid lagens tillkomst ifrågasattes huruvida välfärdsavgift icke borde uttagas också av de utländska sjömännen. Tanken härpå fick emellertid falla på grund av det samband som ansågs föreligga mellan denna fråga och sjö-

manspensionsutredningens på prövning beroende förslag om avgifter för pensionering av såväl svenska som utländska sjömän. Nämnda förslag har ännu ej — enligt uppgift på grund av det statsfinansiella läget — föranlett lagstiftning. Enligt kommerskollegii uppfattning, vilken delas av utskottet, vill det synas som om spørsmålet om uttagande av välfärdsavgifter för utländskt sjöfolk skulle kunna avgöras utan att ställningstagandet till pensionsfrågan därigenom skulle i något avseende föregripas. Med hänsyn härtill och då de utländska sjömännen i samma mån som de svenska äga tillgång till de förefintliga välfärdsanordningarna finner utskottet det ej vara mer än rätt att även de utländska sjömännen bliva förpliktade att genom avgifter bidra till dessa anordningar.

Vad sedan angår de sjömän av svensk nationalitet, som ej äro inskrivna vid sjömanshus och följaktligen ej behöva gälda välfärdsavgift, utgöras dessa, dels av sjömän, som påmönstrat utomlands, dels av sjöfolk, som ej tillhör den egentliga besättningen. Också dessa draga nytta av välfärdsanordningarna och böra därför enligt utskottets mening gälda välfärdsavgift.

Utskottet vill vidare påpeka, att ett genomförande av de föreslagna ändringarna, vilka tillstyrkts eller lämnats utan erinran av de hörda myndigheterna och organisationerna, är ägnat att underlätta uppbörden och redovisningen av avgifterna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 170 och II: 210, måtte för sin del antaga följande förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ lagen den 30 juni 1948 (nr 495) om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn.

Härigenom förordnas, att 1 och 3 §§ lagen den 30 juni 1948 om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

1 §.

1 §.

Till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn skall, förutom bidrag av allmänna medel, i den omfattning nedan sägs utgå en avgift (välfärdsavgift) från svenska sjömän och redare.

Till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn skall, förutom bidrag av allmänna medel, i den omfattning nedan sägs utgå en avgift (välfärdsavgift) från sjömän och redare.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

3 §.

3 §.

Med sjöman förstås i denna lag
envar som är inskriven vid sjömans-
hus.

Med handelsfartyg — — — bärg-
nings- och dykeriföretag.

Med handelsfartyg — — — bärg-
nings- och dykeriföretag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1950.

Stockholm den 14 april 1950.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Forsslund, Sten, Hallagård,
Nils Elowsson, Carl Eric Ericsson, Bengtson* och Weiland;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Igelsbo, Ryberg, fru Johans-
son i Norrköping, fru Sandström*, herrar Jansson i Hällefors, Jönsson i
Lund*, Svensson i Göteborg och fröken Wetterström*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.